नोपदिशेन्नराणां देवप्रतिष्ठामपि कर्णवेधम्। हित्वाद्यं शुभकर्माणि कुर्य्यादस्तमिते सिते। विवाहं मेखलाबन्धं यात्राञ्च परिवर्जयेत्"। अत्र यात्राञ्चेति चकारः पूर्ववचनोपात्तमुन्यन्तरोक्तप्रातिस्विकनिषिद्धकर्म्माणि स मुच्चिनोति। "बाले शुक्रे, वृद्धे शुक्रे, नष्टे शुक्रे, जीवे नष्टे। बाले जीवे, जीवे सिंहे, सिंहादित्ये जीवादित्ये। तथा मलिम्लुचे मासि सुराचार्य्येऽतिचारगे। वापीकूपतड़ागादिक्रियाः प्रागुदितास्त्यजेत्'। एवञ्च कालाशुद्धौ विद्यारम्भं न कुर्य्यात् तद्विधानञ्च विष्णुधर्म्मोत्तरे। 'संप्राप्ते पञ्चमे वर्षे अप्रसुप्ते जनार्द्दने। षष्ठीं प्रतिपदञ्चैव वर्जयित्वा तथाष्टमीम्। रिक्तां पञ्चदशीञ्चैव सौरिभौमदिनन्तथा। एवं सुनिश्चिते काले विद्यारम्भः प्रशस्यते" देवलः "बाले वृद्धे तथैवास्ते कुरुते दैत्यमन्त्रिणि। उद्वाहितायां कन्यायां दम्पत्योरेकनाशनम्"। अन्तक इति शेषः। राजमार्त्तण्डे "सिंहे गुरौ परिणीता पतिमात्मानमात्मजान् हन्ति। क्रमशस्त्रिषु पित्रादिषु वशिष्ठगर्गादयः प्राहुः"। पित्रादिषु—सिंहघटकमघापूर्वफाल्गुन्युत्तरफाल्गुनीप्रथमपादेषु। प्रतिप्रसवमाह शातातपः "माघ्यां यदि मघा नास्ति सिंहे गुरुरकारणम्"। तत्रैव हेमाद्रिधृतमाण्डव्यवचनम् "श्रुतिवेधजातकान्नप्राशनचूड़ादिकः सर्वः। रविभवनस्थे जीवे कार्य्यो वर्ज्यो विवाहस्तु'। माघ्यां मघायोगे तु ऋक्षैकमन्दिरगतावित्यादिना सर्वकर्मनिषेधात्। अथैवं विवाहोऽपि श्रूयते तथाच राजमार्त्तण्डे दक्षः "गुरौ हरिस्थे न विवाहमाहुर्हारीतगर्गप्रमुखा मुनीन्द्राः। यदा न माघी मघसंयुता स्यात् तदा च कन्योद्वहनं वदन्ति"। इत्थञ्च माघ्यां मघायोगाभावेऽपि श्रुतिवेधादि, मघास्थेऽपि गुरौ भवति विवाहस्तु गुरोर्मघापरित्यागादेव तथाच माण्डव्यः "मघाऋक्षं परित्यज्य यदा सिंहे गुरुर्भवेत्। तत्राब्दे कन्यका चोढ़ा सुभगा सुप्रिया भवेत्"। वात्स्यायनः "यात्रोद्वाहप्रतिष्ठादिगृहचूड़ाव्रतादिकम्। यत्नतो वर्जयेच्चैव जीवे वक्रातिचारगे। कीर्त्तिभङ्गः प्रतिष्ठायां, भयं चौरात्तथाऽध्वनि। चूड़ोद्वाहे भवेन्मृत्युर्व्रते हानि,र्भयं गृहे। अतिचारे त्रिपक्षः स्यात् वक्रे पक्षचतुष्टयम्। न कुर्य्यात्तत्र यात्रादि गुरोर्वक्रातिचारयोः" गर्गः "गुरोर्वक्रातिचारे च वर्जयेत्तदनन्तरम्। यज्ञव्रतविवाहादावष्टाविंशतिवासरान्"। माण्डव्यः "यदा वक्रातिचाराभ्यां राशिं गच्छति वाक्पतिः। दिनानि सप्तविंशानि त्यक्त्वा कर्म्म समाचरेत्"। अत्रापि पूर्वः पूर्वः पक्षः श्रेयान्। राशिं—राश्यन्तरम् अन्यथा व्यर्थं स्यात्। अतएव न्यायरत्नेनापि पूर्वराशिगमिष्यमाणातिचारिगुरुकेत्युक्तम्। वृहद्राजमार्त्तण्डे "वक्रातिचारोपगताः कुजाद्या यद्यन्यराशौ,परिवर्जनीयाः। यथाक्रमस्थाः स्वगृहस्थिता वा न वर्जनीया यवना वदन्ति"। व्यवहारसमुच्चये कृत्यचिन्तामणौ च हारीतः "कृत्वाऽतिचारं यदि पूर्वराशिं नायाति मन्त्री विबुधाधिपानाम्। यानं विवाहं व्रतबन्धगेहं सर्वं तदा हन्ति मतं मुनीनाम्। अतिचारं गते जीवे वृषे वृश्चिककुम्भयोः। यज्ञोद्वाहादिकं कुर्य्यात्तत्र कालो न लुप्यते"। कृत्यकल्पलतायां वाचस्पतिमिश्रैः 'पूर्वराशिं यदा त्यक्त्वा अपूर्णे वत्सरे गुरुः। लुप्तःकालः स विज्ञेयः परगेहं गतो यदा। मीने मेषे वृषे चैव तथा मिथुनकन्ययोः। अतिचारान्न दोषः स्यान्नियतं काललोपजः"। द्वैतनिर्णये 'कन्यावृश्चिकमेषेषु मन्थथे च ऋषे वृषे। अतिचारेषु कर्त्तव्यं विवाहादि बुधैः सदा" इति अमूलकमित्युक्तम्। वराहसंहितायाम् "अतिचारं गतोजीवस्तत्रैव कुरुते स्थितिम्। तदा महातिचारः स्यात् लुप्तसंवत्सरक्रियः। अतिचारेण योराशिर्लङ्घितोदेवमन्त्रिणा। तदाद्यो वत्सरोलुप्तोयोऽनर्हः सर्वकर्मसु"। तत्र वर्षे कर्म्मणोलुप्तत्वात् वत्सरोलुप्त इति तदाह योऽनर्ह इति। भुजबलभीमादिनिबन्धेषु 'शुभं भवनमासाद्य यदातिक्रमते गुरुः। अत्र संवर्द्धिता कन्या सुखं भर्त्तुः प्रमोदते" दीपिकायाम् 'त्रिकोणजायाधनलाभराशौ वक्रातिचारेण गुरुः प्रयाति। यदा,तदा प्राह शुभे विलग्ने हिताय पाणिग्रहणं वशिष्ठः"। त्रिकोणं नवपञ्चमम्। जाया-सप्तमं, धनं-द्वितीयं, लाभ-एकादशगृहम्। रत्नकोषे "पक्षोदशाहानि तथा त्रिपक्षी मासत्रिभागः खलु षट् च मासाः। एषोऽतिचारः कथितोग्रहाणां भौमादिकानां परतस्तु चारः"। प्रतिष्ठाकाण्डे कल्पतरौ देवीपुराणम् "यथा जीवे स्थिते सिंहे तथैव मकरस्थिते। देवारामतड़ागादिपुरोद्यानगृहाणि च। विवाहादि महाभागा भयदानि विनिर्द्दिशेत्। यदा द्वादशगे जीवे अष्टमे वाथ भास्करे। प्रतिष्ठा कारिता विष्णोर्महाभयकरी मता"। कृत्यचिन्तामणौ देवीपुराणम् "सिंहसंस्थं गुरुं शुक्रं सर्वारम्भेषु वर्ज्जयेत्। आरब्धञ्च न सिद्ध्येत् महा-